

מדברי בני-יהודה

(לקושים)

ארץ ישראל תהיה המרכז לעם כולו, וגם אלה אשר יהיו בחו"ל ידעו, כי "עמם" בארצו יושב, כי שפה וספרות לו שמה: גם השפה תעשה חיל, סופרים רבים יולדו לו, יען כי שמה תהיה ביד הספרות להעניק את עובדיה ולהיות לאומנות בידם כספרות כל עם ועם.

★

אם כמתים אנחנו היום הנה היה נחיה מחר; אם בארץ נכריה אנחנו היום הנה מחר נשב על אדמת אבותינו; אם שפות נכריות אנחנו מדברים היום, הנה מחר נדבר עברית.

★

העם הזה, עם בני ישראל, כליכל הוא מיום הולדו עד יומו האחרון הסכין לעשות נפלאות; נפלאים דברי ימיו; נפלאות תורתו ואמונתו; נפלא העם הזה, ועל כן לא יבצר ממנו לעשות גם את הפלא הזה, כאשר עשה בימי המלך כורש, וזיה יחיה אחרי מותו וזיה יחיה גם את שפתו אשר מתה אתו!

★

ולכן אם באמת ובלב תמים הפצתם להיטיב ליושבי הארץ האומללה הזאת, אם לא רק לאהבתי-הכבוד, אם לא רק להפיץ את שפת הארץ אשר תשבו בה הפצתם, כי אז עליכם לקחת את שפת עבר לשפת החנוך, לשפת הלמודים, לשפת העברית בבית החנוך.

★

לא כל הנושא שם הלאומיות על שפתו לאומי הוא. שלשה דברים חרותים באותיות של אש על דגל הלאומיות: ארץ, שפה לאומית, והשכלה לאומית - ואיש כי יכחש באחד מהם כופר בעיקר הלאומיות הוא!

★

הטא חטאו אבותינו בחלופים את שפתנו בשפות זרות, אך בגלל דמם ודם בנייהם תסלח להם חטאם זאת, ואנחנו כמה נצטדק? התאריך שפתנו וספרותנו ימים, אם לא נשימה בפי צאצאינו, אם לא נחיינה, אם לא נעשינה לשפה מדוברת? ואיך נצליח לעשותה שפה מדוברת, אם לא בעשותנו אותה לשפת החנוך בבתי הספר?

★

העת קצרה והמלאכה רבה, ועל כן אל נא נעשה היום את אשר נוכל לעשות מחר, כי אם נעשה היום אשר לא נוכל לעשות מחר! נתחוק נא מעט מעט על אדמת אבותינו; נחיה מעט מעט את שפתנו ונשימה בפי העם כולו.

★

זאת השפה אשר בה כל חיי רוחנו. אך אם נחרול אנחנו מהלחם להשכלה כשפתנו, אם רק לחיי האומה נלחם כמכתבי עתנו וכספרותנו, ונפקחו עיניהם וראו כי בחיי השפה חיי העם, והבינו אז כי לא לחנם הרה לנחמית בראותו בני הגולה אשר שבו מבבל "חצים מדברים אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית" (נחמיה י"ג, כ"ד).

★

שני דברים עלינו עתה לעשות, והדברים האלה בדינו לעשותם: להרכות מספר היהודים בארץ ישראל ולשים שפת עברית בפי העם. אם עשה לא נעשה עתה כזאת תאבד תקותנו, ובפעם הזאת תאבד לנצח. ועל כן עלינו למהר ולהחיש מעשינו ולהרכות מספר היהודים בארץ ישראל; לקנות אדמה ולהתחיל להחפצים לעבדה; להסיר מפי יושבי יהודה וירושלים שפת הנכר וללמדם לדבר עברית, למען תהיה שפה אחת לכל היהודים היושבים בא"י, למען תשפוך עליהם השפה את רוחה, למען יסכינו לאהוב את ארצם, לאהוב עבודת האדמה, למען יתחזק היהודי בנו וברוח, למען ילמד לחיות חיים מדיניים בארץ אבותינו.

★

ההוראה, ששלמו לבן יהודה כל כך בול, עלתה לו ביוקר. הוא חזר שוב לגנה דם, והרופא צוה עליו במפגיע להניח את אומנות ההוראה, אך בן יהודה התעקש והמשך ללמד, כי זה היה כל מקור מחייתו וגם האמצעי הפונד כדי להשליט את הלשון העברית בתור לשון ההוראה בבתי הספר! "אם יתן הרבר תוצאות טובות בבית ספר אחד, יבוא השני ויעשה כמוהו".

★

י"ס אותם בן יהודה גם על זה, שמשתמשים הם במסודותיהם וכמשרדיהם בכל הזרנגונים למיניהם, רק לא בלשונו האחת - העברית.

★

בעזרת יעקב מאיר עלה בידי בן יהודה להכניס את הדבור העברי תחת כנפי השכינה: בתלמוד תורה של הספרדים. מוכן, כי שלמו בעד זה גם לחכמי-המזרחים וגם לתלמידים, ועד היום שמור בבית נכאת בן-יהודה ספר חשבונות ושם כתוב בעצם כתב ידו, כמה נתנו לכל חכם וכמה לתלמידים. אך תלמודי תורה של האשכנזים לא השיגה ידו התקיפה של עורך ה"צבי". ועד היום מוסיפים שם ללמד תרגום לשון, מלה "עברית" ואחריה זרנגונית וחזר הלילה.

★

בן יהודה היה "נאה דורש ונאה מקיים" גם ביחס ללשון העברית. הוא דרש דבור עברי בתור סימן ראשון לעם חי נושא את עצמו, בעל תרבות עצמית וחיה, והתחיל לדבר עברית עם כל אדם בשוק... וישר גם חברה בשנת כזו ארצה, היא שנת תרמ"ב, כשם "תחית ישראל" ואחד הסעיפים שלה, הוא סעיף ד' האומר: "החברים היושבים בא"י ידברו איש את רעהו עברית בסוד החברה, בבית מועדה, אף בשוקים וברחובות ולא יתבוששו, גם ישימו לבם ללמד את בנייהם וכוונותיהם וכל מרבית ביתם את השפה הזאת, אף תעמול החברה לצרפנה מסוגיה ובדיליה, ולעשותה מדוברת בבתי התלמוד". גם בשנת תרע"ז כתב במאמרו "ארבע הראשונות" לוח אחיעבר ניוירוק כדברים האלה:

"ומאמין אני באמונת שלמה, כי בתוך כל העמים בקע יבקע שחר הנאולה גם לישראל. ארץ ישראל היה תהיה ארץ של ישראל, ולא תעבורנה שנים מועטות וזו ארץ ישראל תהיה ארץ עברית. וזו א"י לא תשלוט יותר שררה שעניה תהיה צרה בלשון הלאומית שלנו, ואבני הנגף לא תושמנה על דרכנו, ואותם הזוממים להצר צעדים לא יהי להם כל כח בה, וכאין מעצור התקדם תתקדם תחית הלשון בפי העם במהרה וכל היהודים שישונו לאדמת האבות ישונו גם ללשון האבות והיה יהיו לעם מדבר עברית מקטנם ועד גדולם, ועוד מעט ובאו אותם ימים הנפלאים שחוינו בחלומנו זה שלשים שנה" וכו'.

הארץ

כ"ד בכסלו תרצ"ג
23.12.1932